

Резніченко Ірина Геннадіївна,

к. п.н, ст. викл.

кафедри виховних технологій

та педагогічної творчості

УДПУ ім. П. Тичини

БЕЗПЕРЕРВНИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ТА САМОРОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА

На сучасному етапі розбудови системи вищої освіти виникла потреба суспільства в працівниках нового типу – освіченої, компетентної, творчої особистості, яка має вміння швидко і оперативно реагувати на зміни в професійному середовищі та самостійно навчатися протягом усього життя. Сутність підготовки фахівця полягає у формуванні у нього системи знань і якостей особистості, необхідних для виконання різних функцій професійної діяльності. Адже професійний розвиток (зокрема саморозвиток) тісно пов'язаний з особистісним розвитком. У цьому контексті актуальною є проблема створення умов для безперервного професійного саморозвитку фахівців, зокрема педагогічних і науково-педагогічних кадрів.

Розрізняють природний (самоорганізований) і культурний (організований) розвиток. Організований розвиток передбачає цілеспрямоване проектування необхідних рис і якостей (компетентностей) і створення умов для їх формування. Цілеспрямований розвиток може детермінуватися як зовнішніми чинниками (у процесі освіти), так і внутрішніми (саморозвиток, самоосвіта). Під саморозвитком розуміють осмислення людиною своїх індивідуальних якостей і їх збагачення шляхом включення у відповідні види діяльності, зокрема освітню.

Стратегічною метою системи фахового зростання педагогічних і науково-педагогічних працівників є забезпечення умов для їхнього

безперервного професійного розвитку і саморозвитку, формування відповідних потреб.

Це може бути досягнуто шляхом реалізації низки тактичних цілей:

- розроблення й запровадження соціальних мотивацій (стимулів і заохочень) актуалізації потреби в безперервному підвищенні професіоналізму всіх категорій педагогічних і науково-педагогічних працівників;
- створення умов для утримання фахівців у сфері педагогічної і науково-педагогічної діяльності;
- розвиток післядипломної педагогічної й науково-педагогічної освіти, включаючи періодичне підвищення кваліфікації учителів і викладачів, розроблення засад і технологій навчання дорослих;
- кількісне збільшення й якісне поліпшення аспірантури та докторантури як основних інститутів підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації;
- підвищення уваги до проблем персонального розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників, передусім до тих змін, що відбуваються в процесі професійної діяльності, створення умов для оптимізації і гармонізації тенденцій професійного вдосконалення.

Важливою умовою для безперервного професійного саморозвитку педагогів є подолання професійних деформацій. Складнощі пов'язані з тим, що їх виникнення і підтримання зумовлено певними аспектами професійної діяльності. Можливість усвідомлення і подолання самою людиною цих деформацій обмежена, тому інтенсифікувати цей процес можна шляхом надання педагогічним і науково-педагогічним працівникам психологічної допомоги, використання тренінгових технологій.

Особистісний (суб'єктивний) аспект педагогічної і науково-педагогічної діяльності вимагає особливої уваги. Адже гуманістична

переорієнтація освіти потребує готовності педагога саме на особистісному (суб'єктивному) рівні до вирішення навчально-виховних проблем. А відтак важливим завданням післядипломної освіти, аспірантури, докторантури, самоосвіти є, крім розвитку і саморозвитку професійних компетентностей чинних і майбутніх педагогічних і науково-педагогічних працівників, також надання допомоги в подальшому різноаспектному професійно спрямованому особистісному (суб'єктивному) розвитку і саморозвитку, що гарантує справжній професіоналізм. Свого часу К. Д. Ушинський слушно зауважував: «Лише особистість може впливати на розвиток і визначення особистості, лише характером можна створювати характер».

Введення до змісту навчального процесу на курсах підвищення кваліфікації навчальних технологій, які дають змогу вирішувати актуальні завдання вдосконалення/самовдосконалення кадрового потенціалу системи освіти:

- взаємозв'язок, взаємодоповнення професійного вдосконалення і саморозвитку, мотивації їх безперервності;
- підвищення ступеня усвідомлення фахівцем різноманітних подій, що виникають на всіх напрямках і рівнях його взаємодії з оточуючим світом: загальнолюдських, професійних, особистісних тощо;
- формування сучасного стилю мислення з його характерними ознаками: системності, гнучкості, динамізму, перспективності, історизму, об'єктивності, концептуальності, аналітичності, інноваційності тощо;
- підвищення рівня діалогічності, толерантності, неупередженого ставлення до інших людей та їхніх дій, прагнення до конструктивізму, співпраці, досягнення консенсусу, відмова від конфронтації;
- опредмечування теоретичних знань й узагальнення (теоретизація) життєвого, професійного досвіду;

- засвоєння ефективних стратегій і технік самореалізації, життєтворчості, професійної діяльності;
- опанування складових професійної діяльності, які з різних причин не були засвоєні раніше, вироблення прийомів компенсації або подальшого розвитку тих якостей, що є недостатньо сформованими;
- створення в кожного фахівця власної системи діяльності, у якій органічно поєднуються індивідуальні якості та нормативні вимоги [1, с. 75-77].

Список використаних джерел

1. Біла книга національної освіти України / Т. Ф. Алексєєнко, В. М. Аніщенко, Г. О. Балл [та ін.] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. – К. : Інформ. системи, 2010. – 342 с.